

Alte Drucke

**CATECHESIS || DAVIDIS || CHYTRÆI. || RECENS RECOGNI=||TA,
ET MVLTIS DE-||finitionibus aucta. ||**

Chyträus, David

Argentorati, 1589

VD16 ZV 30868

CLARISSIMI VIRI, NOBILITATE GENERIS ET VIRTUTE PRAEstantis, D. Petria
Menzingen, Equitis Aurati, & Meconenatis optime de se meriti, filio Bernhardo à
Menzingen, David Chytraevs S. D.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-149135

CLARISSIMI VI-
RI, NOBILITATE GE-
NERIS ET VIRTUTE PRÆ-
stantis, D. PETRI A MENZINGEN,
Equitis Aurati, & Mæcenatis optimè
de se meriti, filio BERNHARDO
MENZINGEN, DAVID
CHYTRAEVS
S. D.

PRISSIMA ET OPTI-
ma pars generis humani, &
seminarium ac flos Ecclesiæ
Dei præcipuus, est tenera ætas, quæ
donum Spiritus sancti in Baptismo ac-
ceptum retinens, veram de Deo & Re-
demptore nostro Iesu Christo doctrinam
studiosè discit, & casta mente, simpli-
ciq; ac pura fide Deum inuocat, & ala-
cri ac læto corde pro beneficijs ab eo ac-
A ij

E P I S T O L A

ceptis gratias agit, & in studijs ac reli-
quæ vitæ partibus mandata officia exe-
quens, D E O & parentibus reueren-
ter obedit.

Præcipuè igitur placent D E O pri-
mæ ætatis studia, Inuocatio, obedi-
entia, & laudes quantumuis infirma &
balbutienti voce Deum celebrantes: si-
cut hæc ingenti gloria ornatur à Chri-
sto, quòd non modo probetur & incun-
da ac curæ sit Deo, verum etiam laudes
Deo perficiat, & Christo inserta, Re-
gni cælestis ciuis existat. T A L I V M
est enim R E G N V M C O E L O R V M:
inquit Christus, & Non est voluntas
patris cælestis, vt pereat vnus de paruu-
lis istis. Nisi conuersi fueritis & fiatis
sicut pueri, non ingrediemini in Re-
gnum cælorum. Item, E X O R E I N-
F A N T I V M & lactentium perfecti-
sti lau-

DEDICATORIA.

sti laudem. Hæc ampla & gloriosa
 teneræ ætatis præconia, singuli paren-
 tes & præceptores, in suis cubiculis &
 Musæis inscribant, & quantus the-
 saurus ipsis commendatus sit in docen-
 da & regenda iuuentute considerent,
 & se præclare de Ecclesia Dei mereri,
 & cultum Deo gratissimum præstare
 sciant, cum in suis familijs & scholis
 ταύτην γενέσθω διδάσκειν, & pueriti-
 am de D E O & Redemptore nostro
 Iesu Christo fideliter erudiunt, & unâ
 cum primis artibus & literis, seu potius
 cum lacte nutricis, succo veræ agnitio-
 nis Dei, & pietatis ac cæterarum
 virtutum Deo placentium imbuunt. O-
 mnino enim teneris puerorum mentibus
 instillari necesse est, quidquid radices
 agere & firmiter hæere in omni reli-

EPISTOLA

prima cura

qua etate volumus. Prima autem
 & summa omnium, qui homines à Deo
 conditi & per filium ipsius redempti
 sunt, cura & sollicitudo hæc esse debet,
 ut Deum conditorem & Redempto-
 rem nostrum Iesum Christum rectè agno-
 scant, & vero timore ac fide, & omni-
 bus pietatis officijs ab ipso mandatis re-
 ligiosè colant. Etsi enim non omnes,
 qui in studijs versamur, ex professo
 Theologi esse possumus: Nam hæc ho-
 minum vita multis etiam alijs artibus
 & officijs indiget: tamen omnes, qui se
 homines dici volunt, aliquid temporis di-
 scendæ veræ de Deo doctrinæ, quam
 immensa bonitate certis scriptis compre-
 hensam Deus Ecclesiæ tradidit, & ve-
 ræ sui agnitionis & inuocationis, & con-
 siliorum, actionumq; vitæ omnium nor-

mam

DECICATORIA.

mam esse voluit, tribuendum esse intel-
 ligunt. Cumq; agnitio & inuocatio Dei,
 & Filij ipsius Domini nostri Iesu Chri-
 sti, ad omnes homines & ad omnes eta-
 tes pertineat: profectò non senes tantum
 & prudentia ac eruditione præstantes,
 sed teneram quoque & puerilem ætatem
 imbui vera pietate & agnitione Dei &
 ad librorum sacrorum & doctrinæ in
 eis traditæ lectionem & studia, præser-
 tim in scholis & familijs Christianis, af-
 suerieri oportet, sicut grauissima hæc
 oracula diuina, primæ ætati, studia do-
 ctrinæ à Deo traditæ mandant: Apu-
 ero sacras literas noueris, quæ te possunt
 erudire ad salutem per fidem in Chri-
 sto Iesu. Item, erunt verba, quæ ego
 præcipio tibi hodie, in corde tuo: & nar-
 rabis, seu, vt Ebrei fontes habent, A-

Timoth. 3
 v. 15

Deut. 5. 5.

A iij

EPISTOLA

2 CVES ea liberis tuis, hoc est, diligen-
 ter & accuratè limata & illustrata pro-
 2 pones, & assiduè repetes & inculcabis,
 & seuerè à liberis tuis diligentiam di-
 scendi exiges & dictata reposces. No-
 tum est & Pauli præceptum: Educate
 3 p. 5. 6. liberos in disciplina & doctrina DO-
 MINI: quod non tantum mores pri-
 mæ ætatis honestè & diligenter regi,
 & ingenia literis ac optimarum artium
 cognitione excoli, verum etiam doctri-
 nam de Deo & DOMINO nostro
 Iesu Christo in libris sacris traditam, i-
 psis legendam & discendam proponi,
 & assiduè inculcari & insigi iubet. Et
 2 Psal. 78. Mandavit patribus nostris
 nota facere ea filiis suis, & filij, qui na-
 scentur, narrabunt ea filiis suis, ut po-
 nant in Deo fiduciam suam, & non obliui-
 bliui-

DEDICATORIA.

bliuiscantur operum Dei, & mandata
eius seruent. Et Psal. 119. Quare mun-
dam facit adolescens viam suam? custo-
diendo sermones tuos. Hæc seuerissi-
ma mandata DEI, quæ & ipsis ado-
lescentibus sacrarum literarum & verbi
diuini studium & custodiam diligentem
præcipiunt, & parentes præcipuè ac
præceptores, qui in parentum locum suc-
cedunt, liberis suis ac discipulis semina
veræ de DEO doctrinæ instillare in-
bent: Me etiam impulerunt, vt in hac
Baltici littoris Sarepta, in quam fato
quodam meo delatus sum, pro officij mei
ratione, inuentuti studiosæ summam do-
ctrinæ diuinitus traditæ distributam in
paucos locos, & additis definitionibus
ac partitionibus illustratam, ante sede-
cim annos proponerem: & velut ἐπιτο-

*ed. Libr.
200m 2000.*

A v

EPISTOLA

in locorum Theologorum Philippi,
 quos tunc profitebar, tradere conarer.
 Eam verè de Deo doctrinæ Metho-
 dum, superiori anno à me recognitam
 & multis definitionibus, alijsq; vtilibus
 questionibus auctam, tibi, clarissime
 Bernharde, dedico: tum vt clarissimi pa-
 tris tui, & beneficiorum, quæ ab ipso,
 sumptus studiorum mihi in aliquot Aca-
 demijs benignè & liberaliter suppedit-
 tante, amplissima & planè paterna ac-
 cepi, memoriam gratam me conserua-
 re, qualicunque testimonio ostenderem:
 tum vt tibi studia doctrinæ & virtutis,
 magna cum spe & expectatione omnium
 nostrum ingresso gratularer: & quan-
 quam scio à viris eruditissimis & opti-
 mis, præceptoribus tuis, eadem te isthic
 quotidie audire, tamen meo etiam loco
 horta-

DEDICATORIA.

hortator essem, ut eximiam generis nobilitatem, eximie eruditionis & virtutis ornamentis augeres, & ceterarum artium & linguarum studiis, veram de DEO & Redemptore nostro Iesu Christo doctrinam adiungeres. Cum enim fines studiorum proximi & immediati sint, Sapientia seu cognitio rerum, & Facultas rectè & perspicuè de rebus propositis dicendi aut scribendi: primus & summus sapientie & virtutis gradus est agnitio DEI seu pietas vera, ut gravissimè dixit religiosa antiquitas: $\eta \epsilon \text{ } \text{I} \epsilon \text{ } \chi \rho \iota \sigma \tau \iota \varsigma \sigma \omicron \phi \iota \alpha \epsilon \varsigma \tau \iota \text{ } \epsilon \text{ } \delta \epsilon \text{ } \pi \epsilon \tau \eta \text{ } \alpha \lambda \eta \theta \epsilon \iota \nu \eta \text{ } \eta \text{ } \delta \text{ } \alpha \gamma \nu \omega \iota \alpha \text{ } \alpha \mu \alpha \theta \iota \alpha \text{ } \eta \delta \eta \text{ } \epsilon \text{ } \kappa \alpha \tau \alpha \text{ } \epsilon \nu \alpha \gamma \epsilon \lambda \iota \alpha \text{ } \epsilon \nu \alpha \gamma \epsilon \lambda \iota \alpha \text{ } \epsilon \nu \alpha \gamma \epsilon \lambda \iota \alpha$. Et autem alijs animantibus homines ratione & oratione excellunt: ita homo homini præstat his ipsis dotibus doctrina excultis & politis. Maximè igitur natos in familijs nobilibus & Heroicis, quos reliquæ hominum multi-

studiorum
fines

ho quo differ
rat ab hoie

EPISTOLA

multitudini præesse & publica gubernationis consilia regere Deus voluit, præ ceteris se doctrina liberalium artium, & diuinarum humanarumq; legum noticia, & imprimis agnitione Dei, iusticia & pietate vera instruere & exornare decet: Ut quemadmodum loco & ordine seu splendore familiæ & opibus: ita etiã sapientia, pietate & iusticia ac doctrina ceteris hominibus antecellant. Fundamentum enim veræ nobilitatis est, non maiorum dignitas tantum, & opes posteris relictæ, sed virtus, sapientia, iusticia, fortitudo, doctrina & eloquentia eximia, quæ Dei gloriæ, patriæ, Ecclesiæ ac Reipublicæ seruit, & de reliquo genere humano benè meretur. Et si autem, cum diuinitus ordinum distinctio facta sit: præstantes ad virtutem inclinatio-

DEDICATORIA.

nationes, & motus animorum acriores
& ardentiores, in familijs Heroicis pro-
pagari consentaneum est: tamen hos do-
ctrina & legibus ac disciplina, & exem-
plis honestis exuscitari, regi & expoliri
oportet. Ac **LEGES** & Regulas con-
siliorum & actionum vitæ honestarum
ferè omnium, tum in multis alijs, præce-
pta institutionis vitæ & morum lauda-
bilibus continentibus scriptis, tum verò
etiam in hoc Catecheseos libello breuiter
expositas habes, virtutum omnium &
officiorum Deo & alijs hominibus, &
nobis ipsis debitorum, definitiones in
Decalogi præcepta distributas, ad quas
tanquam normas, non facta solum &
dicta, verum etiam consilia & cogita-
tiones nostræ omnes sunt dirigendæ. Ex-
emplum autem pij & iusti viri, & pru-
dentia

EPISTOLA

dentia politica, omniumq; virtutū DEO
 placentium complexione ornatī Herois,
 & industri, ac seduli patrisfamilias,
 tibi in clarissimo Patre propositum est.
 Ad quod si literarum etiam & latinæ
 eloquentiæ decus adiunges: nouæ & am-
 plioris Nobilitatis initium, & illustrio-
 ris virtutis exemplum posteris futurus
 es. Doctrinam verò altricem sapientiæ,
 & virtutum cæterarum rectricem, &
 disciplinam, quæ admonitionibus, ex-
 ercitijs quotidianis, exemplis, præmijs,
 pœnis, & adimendis delinquendi occa-
 sionibus, animos teneros ad pietatem er-
 ga DEVM, & gubernationem mo-
 rum honestam assuescit: scio tibi opti-
 mam & laudatissimam contigisse, viuen-
 tiam aliquot annos in celeberrima Ar-
 gentoratenſi Academia: Quæ ut olim
 At bene,

DEDICATORIA.

Athenæ, ἡ δὲ τοῦ παιδείας magistra do-
 ctrinæ & virtutis toti Græciæ esse dice-
 bantur: & Romanis temporibus Mas-
 sylia, honestæ, & seueræ disciplinæ cus-
 tos, & artium bonarum officina lauda-
 tissima fuit: ita hodie in Germania, &
 Massyliam seueritate disciplinæ ac mo-
 rum, & Athenas doctrinarum omnium
 luce, & orationis præcipuè sanitate, pru-
 dentia, puritate & elegantia represen-
 tat. Vtramq; verò superat hoc illustri &
 summo decore, quod veri DEI domici-
 lium & templum est, & veræ ac incor-
 ruptæ de FILIO DEI, DOMINO
 & Redemptore nostro IESV CHRISTO
 doctrinæ custos fidelis & vindex est. Be-
 nè & feliciter vale. Ex Academia Urbis
 Rosarū, Postridie *παρασκευῆς* FILII DEI
 inchoan.

EPIST. DEDIC.

inchoantium annum 1568. qui est ab
initio Mundi annus 5530. Quem feli-
cem & faustum tibi, & nobilissimæ ma-
tri tuæ, & toti Ecclesiæ ac Reipublicæ
tribuat Filius DEI nobis da-
tus, toto eum pectore
precor.

CA.

